

NOI DATE DESPRE OCROTIREA PATRIMONIULUI CULTURAL ÎN JUDEȚUL SĂLAJ (1918—1948)

Se poate afirma, fără să ne fie teamă că ne abatem de la adevăr, că județul Sălaj s-a impus atenției ca păstrător al unor importante vestigii culturale, abia după Unirea din 1918. Pentru și despre un muzeu sălăjan, despre monumentele județului și nevoia de a le cunoaște și a le păstra în cât mai bune condiții s-a vorbit și s-a acționat, mai ales, prin intermediul Comisiei Monumentelor Istorice — Secția pentru Transilvania. Învățați de renume, numeroși oameni de cultură s-au ridicat în scopul apărării monumentelor istorice din Sălaj, unii prin scrierile lor, alții determinând hotărâri care au îndreptat atenția asupra acestui colț al României, scoțându-i în evidență valorile.

În anul 1922 se cereau ajutoare pentru fotografierea bisericii de lemn de la Bogdana¹, aceeași rugămintă — pentru restaurare — făcînd-o parohia reformată de la Coșeu, ale cărei nevoi materiale erau apreciate la 15 000—20 000 lei². Tot asemenea cereri se formulau de către alte parohii: cea de la Cehu Silvaniei, de la Căseni³, Uileacu Șimleului⁴. În 1923 asemenea solicitări se formulau pentru biserica de lemn de la Fildul de Jos, reconstruită cu ajutorul Secției (5 000 lei) la Feiurd—Finață⁵. În anul următor, adresează tot asemenea cereri enoriașii de la Horoatu și Crasna⁶.

Fiind un județ unde nevoile erau numeroase, asemenea cereri revin și în anul 1925, cînd Marton Roska raporta asupra nevoii de renovare a acoperișului bisericii reformate de la Mineu, sesizînd în același timp și starea precară a bisericii de lemn, tot de aici⁷. În același an se cereau fonduri pentru restaurarea bisericii de la Tășnad⁸.

¹ Arh. CMIT, nr. 143, 1922; în adresa parohiei se menționa că edificiul este din stejar cioplit, ridicat în 1753, pictat în interior.

² *Ibidem*, adresa bisericii reformate și *Raport M. Roska*, nr. 98, 22 VI 1922, cere acordarea unui ajutor financiar de 15.000—20.000 lei.

³ *Ibidem*, nr. 181, 30 XI 1922; nr. 98, 22 VI 1922. Ultima fusese clădită în secolul al XVI-lea.

⁴ *Ibidem*, nr. 205 și 210 din 22 și 25 XII 1922; se cer 50.000 lei pentru lucrări de conservare, revenindu-se în anul 1927, cînd se înlocuiește acoperișul de șindrilă; vezi adresa nr. 58, I VIII 1927.

⁵ *Ibidem*, proces verbal din 31 VIII 1923.

⁶ *Ibidem*, raport 19 X 1924; prima fusese renovată în anul 1908 cheltuindu-se 1500 coroane, iar cea de a doua în 1909.

⁷ *Ibidem*, nr. 572—576, 18 X și nr. 491, 10 IV, 1925; raport M. Roska confirmă cererea parohiei /10.000 lei/; biserica de lemn era datată în 1748, iar în inventar avea o Cazanie din 1714 și un Octoih din 1742.

⁸ *Ibidem*, nr. 563, 20 X 1923 revenind în 1928 pentru restaurare.

Înregistrăm totodată demersuri pentru înscrierea în listele oficiale a unor obiective: așa face în anul 1926 Nicolae Iorga, care a determinat înscrierea, în evidență a cetății de la Șimleu Silvaniei. Numită pe bună dreptate „lumina ochiului Ardealului vestic”, cetatea — care cunoscuse în timp gloria și decăderea deopotrivă — merita să intre în atenția oficialităților în vederea mai bune ei conservări⁹.

Din nou, în 1927, parohia Uleacu Șimleului a solicitat schimbarea acoperișului de șindrilă¹⁰.

Tot în domeniul arhitecturii remarcăm atenția care s-a acordat bisericilor de lemn. Printre primele obiective cercetate s-a numărat biserica de la Dragu, unde în 1929 Atanasie Popa constata valoarea arhitecturală deosebită și atrăgea atenția asupra unor caracteristici. Ei i s-a adăugat, în 1930, biserica din Gilgău, alt exemplar tipic pentru arhitectura din Sălaj. Acestor cauzalități li se datorează solicitarea de a face lucrări de conservare-restaurare: în anul 1933 se solicitau fonduri pentru restaurarea bisericii de lemn de la Brusturi¹¹, iar peste câțiva ani se expertiza în vederea conservării edificiului de la Ileana, tot de lemn¹². În vara anului 1938 Comisia de la Cluj aproba vinzarea bisericii de lemn de la Sărmășel¹⁴, iar în anul viitor acorda ajutor financiar pentru restaurarea celei de la Sărmășag.

Din păcate, în numeroase cazuri — din care reținem doar al bisericilor de la Singiorgiu de Meșeu-Buciumi și de la Letca, propuse pentru demolare în 1928 și respectiv, 1939 — unele monumente de lemn au căzut datorită neglijenței, neînțelegerii rostului lor de simboluri ale civilizației vechi românești sau, uneori, relei credințe.

Dominiul care a impus cel mai mult județul Sălajului atenției unor foruri de specialiști a fost cel al arheologiei. Constituindu-se în argumente cu multiple funcții, patrimoniul arheologic, exprimat deopotrivă în așezări și inventar mobil descoperit, a trezit un îndreptățit interes. Încă în 1921, în Proiectul pentru conscrierea monumentelor istorice din Ardeal (20 septembrie), a fost înscris Porolissumul¹³. Aici, unul dintre primii sălajeni ce s-au distins în opera de ocrotire a patrimoniului cultural, prof. Leontin Gheorgiu, propunea în 1925, efectuarea de cercetări¹⁵. În 1929 Em. Panaitescu a întocmit o notă în baza căreia se constituia rezervația arheologică de la Porolissum, care asigura, prin cele 8 jugăre stabilite, un început de protecție¹⁶. Era absolută nevoie de o reglementare oficială a situației acestei mari stațiuni. Și în alte părți din județ se petreceau numeroase fapte care impuneau o reglementare: în 1930 Secția de la Cluj cerea preotului din Șag să trimită la Institutul de Studii Clasice vasele ceramice descoperite aici și să relateze condițiile descoperirii lor¹⁷. O piatră — moment funerar — de la Porolissum era achiziționată, cu 800 lei, pentru castelul de la Bădăcin, fiind trimis M. Macrea să o cerceteze¹⁸. Cu aceeași proveniență, Institutul de la Cluj achiziționa un sarcofag¹⁹ iar un arhivar de la Satu Mare, Coriolan Neamțu, asociindu-și pe morarul Vasile Erdei, solicitau oficial Comisiei întreprinderea de săpături la acest monument²⁰.

⁹ În decursul timpului fusese avariata în nenumărate rinduri, ceea ce a determinat în 1679 hotărîrea Dietei de la Alba Iulia de a o restaura, în care scop în anul 1685 este aprobat un ajutor de 2500 florini; la 25 septembrie 1716 Consiliul Județului Crasna lua alte măsuri tot în vederea reparării ei; cf. adresa CMI nr. 683 în Arh. CMIT, nr. 705, 20 VIII 1926.

¹⁰ Vezi nota 4.

¹¹ Arh. CMIT, nr. 626, VI 1925.

¹² *Ibidem*, adresa Prefecturii, nr. 753, VIII, 1937. La acea dată biserica era deja părăsită.

¹³ *Ibidem*, nr. 779, VII 1938.

¹⁴ I. Opris, în *ActaMN*, 14, 1977, p. 550—551, nota 10.

¹⁵ Arh. CMIT, nr. 558, 25 XI 1925.

¹⁶ Nota lui Em. Panaitescu în Arh. CMIT, nr. 190, 14 V 1929.

¹⁷ Arh. CMIT, nr. 76, 3 VI 1930.

¹⁸ *Ibidem*, nr. 590, 1935.

¹⁹ *Ibidem*, FISC, 1935.

²⁰ *Ibidem*, nr. 620, II, 1936.

În aceeași perioadă în județ s-au făcut o serie de descoperiri arheologice sau numismatice: în 1936 s-a descoperit tezaurul de la Șimleu Silvaniei, iar în anul următor cel de la Bobota²¹. Din nou, peste câțiva ani, Secția a intervenit pentru a pune capăt unor ilegalități: a oprit săpăturile neautorizate de la Șimleu Silvaniei (dealul Misig) și a intervenit la Prefectura județului pentru a opri exploatarea fabricii de la Tihău, care afecta zona castrului de aici²². Tot acum, amintim interesul pe care l-a stîrnit pentru Ion Nestor, în 1933, tezaurul de la Mihăeni, pentru care intervenea la Muzeul de antichități al Institutului de Studii Clasice, pentru a primi aprobarea studierii și publicării sale²³.

Vorbind despre obiectivul major — Porolissum — trebuie să scoatem în relief meritul pe care l-a avut Secția și, în primul rînd, secretarul acesteia, Constantin Daicoviciu. Acesta a determinat instalarea unui paznic — controlat de învățătorul din sat²⁴ — iar în 1934, 1939 (100 000 lei) și 1940 (160 000 lei) a executat săpături arheologice, în colaborare cu L. Ghergariu. În vara anului 1935 C. Daicoviciu intervenea la Rezidența regală a Ținutului Someș pentru a se acorda fondurile necesare continuării lucrărilor de la Porolissum, arătînd că scopul lor este „desgroparea și studiiu urmelor arheologice din epoca preistorică și pînă în cea daco-romană, de care e legată originea și formarea poporului român, ca și toate problemele obîrșiei noastre ca neam”²⁵.

După 1940, cînd în urma odiosului Dictat de la Viena această stațiune arheologică, rămasă în teritoriul vremelnice cedat, a fost cercetată de pe poziții antiștiințifice, infirmîndu-se adevărul istoric, C. Daicoviciu a reafirmat rîspicat necesitatea intensificării în viitor a studierii unor asemenea monumente. Pe această linie, în 1946—1947, între obiectivele „Programului de lucrări” al Colectivului de arheologie și istorie de la Cluj, au fost înscrise cercetări și săpături de-a lungul „limesului” roman de V și E și cercetări pe granița de E și N a Daciei Romane, în care scop se alocuau 46 de milioane²⁶. Se prefigura astfel o direcție de cercetare strict științifică, care s-a dovedit a fi de o importanță capitală pentru cunoașterea unor aspecte complexe din problematica culturii materiale și spirituale din Dacia Romană și din vecinătatea ei.

Și alte obiective arheologice din Sălaj s-au bucurat de atenția Comisiei Monumentelor Istorice. Astfel, Nicolae Iorga, solicitat să dea aprobare sătenilor din Bucium pentru a construi edificiul noii biserici folosind material arheologic din obiectivul apropiat, le interzicea aceasta cu desăvîrșire. El fusese informat de către C. Daicoviciu că „De la o cercetare sistematică a acestei cetăți am putea aștepta cu bună dreptate, o serie de informații prețioase cu privire la apărarea Daciei și la părăsirea acestor teritorii de către Romani. De aceea suntem de părere că nu se poate admite sub nici un cuvînt exploatarea acestor ruine din partea comunei bisericesti pentru material de o construcție”²⁷. Totodată, Secția de la Cluj informa autoritățile locale: „Cetatea Romană de la Bucium face parte din linia de apărare a Daciei și constituie pentru istoria trecutului acestui popor un document de cea mai înaltă valoare. Această cetate trebuie să fie cercetată de specialiști și considerăm că în curînd să și înceapă săpături sistematice care vor lămuri o multime de probleme în legătură cu apărarea, romanizarea și părăsirea Daciei. Ar fi un păcat de neiertat să lăsăm să se distrugă sistematic aceste documente prețioase ale trecutului, pentru o foarte slabă recompensă materială ce ar da exploatarea de piatră și cărămizi. Dacă sub regim străin, guvernele ungurești au admis sau chiar au încurajat asemenea distrugerii de monumente romane în

²¹ *Ibidem*, nr. 663, IX 1936 și 713, 26 IV, 1937.

²² *Ibidem*, nr. 629, 18 VI, 1938.

²³ *Ibidem*, FISC, nr. 118, 1933.

²⁴ Arh. CMIT, nr. 684, 10 VIII și 668, 3 II 1939.

²⁵ *Ibidem*, FISC, 1940.

²⁶ *Ibidem*, nr. 115, 1946.

²⁷ *Ibidem*, 704, 26 II 1940.

²⁸ *Ibidem*, nr. 705, 26 II 1940.

Dacia, pentru motive lesne de înțeles, noi nu putem să ne distrugem certificatele noastre de romanitate pe acest pământ²⁸.

Odată cu primele cercetări organizate, ca o consecință normală a nevoii de protecție a patrimoniului cultural, s-a pus, și în Sălaj, necesitatea înființării unei instituții muzeale. Când, în anul 1938, C. Daicoviciu recupera o inscripție, apreciată a fi o „extrem de importantă dovadă despre viața strămoșilor de la Porolissum, atestând ridicarea unui templu în timpul împăratului Caracalla...”, el propunea: „Cum un asemenea document important nu poate rămâne la Traniș, de unde ușor ar dispărea, ci trebuie să fie într-un muzeu, spre a putea fi studiat și de alții în orice moment, cu onoare vă rog, Domnule Prefect, să binevoiți a dispune ca inscripția cu pricina să fie adusă și așezată în Muzeul „Astrei”, pe care dorim să-l facem într-un Muzeu al Porolissum-ului și al județului Sălaj. Dispariția unui asemenea document ar însemna o ireparabilă pierdere pentru știință și patrimoniul național²⁹”.

Un alt document care ne vorbește despre nevoia unei instituții muzeale este prilejuit de adresa CMI către județ pentru a proteja un monument funerar descoperit întâmplător în anul 1940, la Unguraș³⁰.

În răspunsul lui L. Ghergariu, acesta cerea sprijin pentru a face la Zalău „un muzeu istoric și etnografic al județului Sălaj³¹”.

Prezentind câteva aspecte din istoricul faptelor de apărare a patrimoniului cultural în județul Sălaj, nu facem altceva decât să încercăm să luminăm mai bine faptele unor înaintași care au crea posibilitatea — luptând pentru păstrarea lui — de a avea astăzi, aici, mărturii istorice ocrotite, cercetate și puse în valoare așa cum bine merită.

IOAN OPRIS

ANEXE:

1.

Universitatea Regele Ferdinand I
Institutul de Studii Clasice

Domnule Director,

Ocupându-mă în cadrul funcțiunii mele, cu antichitățile pre- și protoistorice ale întregului ținut românesc și străduindu-mă a valorifica pe cât cu putință cit mai multe din aceste antichități în vederea unei încercări de sinteză, mă adresez D-nei Voastre cu rugămintea de a-mi permite publicarea tezaurului de aur din comuna Mihăieni (fostă Mihályfalva), jud. Sălaj, aflător în colecția Muzeului de Antichități a Institutului ce cu onoare conduceți și constând din următoarele obiecte:

1. o brățară de aur; corpul canelat, capetele lățite
2. un nasture conic de aur, cu tortiță în interior
3. 3 (trei) perle tubulare, lungi, prevăzute cu câte trei aripi semicirculare
4. 5 (cinci) perle de aur, având fiecare câte patru mici hemisfere pe corp
5. 128 (una sută douăzeci și opt) perle inelare de aur

După obiectul nr. 1 rog a mi se face și o fotografie care să-l redea văzut din față, adică privind asupra capetelor lățite.

²⁸ *Ibidem*, nr. 636, 5 VIII 1938.

³⁰ *Ibidem*, nr. 668, 18 IV 1940 adresa CMI.

³¹ *Ibidem*, nr. 385, 25 XI 1940.

În credința că veți soluționa cererea mea cu înțelegerea cu care Institutul m-a onorat întotdeauna, rămân, D-le Director, cu multe mulțumiri și adânc respect, al D-nei Voastre

Ion Nestor

Asistent la Muzeul Național de Antichități
str. V. Emanuel, III, nr. 11, București

D-sale d-lui Director al Institutului de Studii Clasice al Universității din Cluj

2.

Domnule Rezident Regal,

Excelență,

În dorința de a cerceta și pune în lumină trecutul nostru românesc, Institutul de Studii Clasice al Universității din Cluj își continuă opera sa începută în primul an după Unire și dezvoltată fără întrerupere timp de două decenii. Principalul obiectiv al acestor cercetări e desgroparea și studiul urmelor arheologice din epoca preistorică și din cea daco-romană, de care e legată originea și formarea poporului român, ca și toate problemele obârșiei noastre ca neam. Importanța capitală a cercetărilor arheologice din punct de vedere general științific ca și național românesc e îndeobște recunoscută, și ele s'au bucurat întotdeauna de sprijinul material și moral al autorităților noastre.

Rezidența Regală a Ținutului Someș a arătat, de asemenea, în anul trecut o deosebită atenție față de munca noastră, acordându-ne un frumos sprijin material, cu ajutorul căruia am putut continua cu succes, în vara anului 1939, săpăturile dela Cetatea romană din Porolissum /Moigrad, Sălaj/, ca și cercetări în alte puncte din cuprinsul Ținutului Someș.

Nădăjduind că și de astădată, eforturile noastre vor afla deplină înțelegere, facem un călduros apel la sollicitudinea Excelenței Voastre, rugându-vă să binevoiți a dispune ca în bugetul Ținutului pe anul curent să fie prevăzută o sumă cât mai mare cu putință, cu ajutorul căreia să putem continua săpăturile și cercetările privitoare la monumentele antice ale Ținutului Someș.

Primiți, Vă rugăm, Excelență, asigurarea deosebitei noastre stime.

Director,
C. DAICOVICIU

Administrator,

Excelenței Sale

Domnului Rezident Regal al Ținutului Someș,
C L U J.

3.

ROMÂNIA
MINISTERUL CULTURII NAȚIONALE ȘI AL CULTELOR
MUZEUL NAȚIONAL DE ANTICHITĂȚI
FUNDAT ÎN ANUL 1864

BUCUREȘTI — STRADA VICTOR EMANUEL III, Nr. 11 — TELEFON 1.07.32
Nr. 15. — din 10 Ianuarie 1944

DOMNULE PROFESOR,

Avem onoare a vă înainta alăturat, în copie, pentru documentarea Dvs., raportul Nr. 1948/1943 al Serviciului de Presă de pe lângă Legația României la Budapesta, adresat Ministerului Propagandei Naționale, cu privire la săpăturile arheo-

logice dela Porolissum. Acest raport ne-a fost trimis de Minister pentru documentare.

Anexele despre care se vorbește în raport se află la Ministerul Propagandei, de unde le putem cere, dacă aveți nevoie de ele.

DIRECTOR,

D-SALE DOMNULUI

PROFESOR C. DAICOVICIU, DIRECTORUL INSTITUTULUI DE STUDII CLASICE,
UNIVERSITATE, SIBIU

4.
1948

COPIE

4 Noiembrie 1943

DOMNULE MINISTRU,

Ziarul „*Keleti Ujság*” din Cluj — aci alăturat — publică o dare de seamă despre săpăturile arheologice efectuate în județul Sălaj. Aceste săpături s’au început și executat sub egida *Muzeului Național Ardelean*, în comuna Moigrad (jud. Sălaj) în scopul descoperirii ruinelor lui Porolissum de odinioară. Conducerea lucrărilor a fost încredințată profesorului universitar Roska Marton și lui Radnóti Aladár, custodele Muzeului Național din Budapesta.

Caracterizând chiar în introducere rezultatele faimoaselor săpături, articolul scrie răspicat: S’au scos la suprafață documente care doboară definitiv teoria continuității atât de mult accentuată de români și care însemnează pentru lumea științifică valori inestimabile”. Dealtfel chiar titlul articolului anunță cu litere izbitoare: „*Descoperirile săpăturilor din județul Sălaj dau un răspuns eclatant teoriei continuității daco-romane*”.

Toate faptele înșirate în cuprinsul articolului sub forma unor declarații ale domnilor amintiți mai sus, nu au alt rost decât acela de a susține teza că odată cu terminarea stăpânirii romane, în partea aceasta a Ardealului nu există nicio urmă că viața dacilor ar fi continuat. În repetate rânduri, articolul din *Keleti Ujság* afirmă, pe baza unor mărturii firește, fictive, că teoria daco-romană nu are nici un temei.

Ziarul *Ellenzék* — 29.X. — aci alăturat — anunță și el cu un titlu monstru „rezultatele” acelorasi săpături subliniind că „odată cu pustiirea Porolissum-ului s’a stins în Ardeal și viața romană”.

Aceste dări de seamă pot servi ca material buletinului informativ al Direcțiunii de Studii.

Primiți vă rog, Domnule Ministru, asigurarea profunde mele considerațiuni.

ȘEFUL SERVICIULUI DE PRESĂ

ptr. conformitate,

Domniei Sale Domnului Profesor AL. MARCU

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT AL PROPAGANDEI NAȚIONALE

București

5.
Nº 19 — 1944

Sibiu, 24 ian. 1944

Domnule Director,

La adresele d-v. nr. 04160 și 04162 din 8 l.c., cu privire la propaganda ungurească în legătură cu săpăturile dela Porolissum, am onoarea a vă răspunde că îmi este mai de mult cunoscută această propagandă.

Singurul lucru ce îl putem opune acestei activități maghiare e *intensificarea* lucrărilor arheologice dela noi din Ardeal. Săpăturilor ungurești dela Porolissum le-am putea opune, de pildă, cu mult succes, săparea marelui lagăr dela Turda /Potaissa/. Publicațiilor lor de *specialitate* care sunt impunătoare ca număr de volume și pagini și ies neconținut, noi le-am putea opune tot atâtea, *mai bune*.

Pentru aceasta, însă, *după cum am arătat într'un memoriu înaintat d-lui Ministru Al. Marcu trebuie ca Institutului dela Universitatea Cluj—Sibiu să i se dea posibilitatea de a-și îndeplini misiunea*.

Toate celelalte sunt vorbe goale și fără de nici un folos.

Nu mă îndoiesc că d-voastră împărtășiți acest punct de vedere, ca unul ce vedeți mai larg decât ori cine lucrurile.

Dați-mi deci, o mână de ajutor, insistând și d-voastră la locurile competente pentru împlinirea aceluia program minim de organizare și punere în funcțiune a Institutului de Studii Clasice dela Universitatea din Cluj—Sibiu.

Primiți, vă rog, Domnule Director, asigurarea deosebitei mele stime.

C. DAICOVICIU

D-Sale

Domnului Director al Direcției de Studii și Documente
din Ministerul Propagandei Naționale,

București.

6.

Mișcarea intelectualilor pentru refacerea țării
Filiala Cluj
Colectivul de arheologie și istorie. Nr. 116—1946

SCHEMA

programului de lucrări proiectate pentru anul 1946—1947.

Nr. crt.	Obiectul	Cine face lucrările	Suma anuală necesară	Observații
1	I. Cercetări preistorice Săparea a două așezări preistorice, una în Ardealul de Nord (se va preciza localitatea ulterior), alta în Ardealul de Sud (Partoș în jud. Arad sau Tărtăria în jud. Alba).	Membrii Institutului de Studii Clasice	10.000.000.—	
2	II. Cercetări protoistorice. Săpături la cetățile dace din regiunea Grădiștea Muncelului jud. Hunedoara.	Idem	60.000.000.—	

Nr. crt.	Obiectul	Cine face lucrările	Suma anuală necesară	Observații
3	III. Cercetări pentru epoca romană Săpături arheologice în Banat : castrul roman dela Teregova și ci- mitirul roman dela Mehadia.			
4	Continuarea săpăturilor începute în 1936 la castrul roman dela Bologa, jud. Cluj.			
5	Cercetări și săpături de-alungul „limesului” roman de Vest și Est.	Idem	40.000.000. —	
6	IV. Cercetări pentru epoca postromană Regiunea Blandiana jud. Alba și o localitate în Ardealul de Nord.	Idem	6.000.000. —	
7	V. Cercetări pe teren, pentru toate epocele (Excursii de exploarare și verificare, în colectiv). a) Cercetări în Banat, dealungul Mureșului și partea de vest b) Cercetări pe granița de Est și Nord a Daciei romane.	Idem	6.000.000. —	
8	VI. Cercetări în muzee Se vor cerceta toate muzeele regionale din Transilvania pentru cunoașterea lor și verificarea modului de funcționare precum și pentru strângerea materia- lului necesar pentru 3 lucrări de sinte- ză tipologică (una de preistorie și două din domeniul arheologiei romane).	Idem	8.000.000. —	
Total lei :			130.000.000. —	

Cluj, 11 Noemvrie 1946.

■

Secretar,
C. Daicoviciu

7.

26 Februarie 1940

704 — 1940.

Domnule Președinte,

La adresa D-V. Nr. 284 din 19 l.c., în legătură cu cererea Parohiei Ortodoxe Române din comuna Bucium /județul Sălaj/, avizul nostru este următorul:

Ruinele romane din hotarul comunei Bucium sunt resturile unui Castru roman care făcea parte din linia de apărare a provinciei Dacia de Nord-Vest. Dela o cercetare sistematică a acestei cetăți am putea aștepta cu bună dreptate, o serie de informații prețioase cu privire la apărarea Daciei și la părăsirea acestor teritorii de către Romani. De aceea suntem de părere că nu se poate admite sub nici un cuvânt exploatarea acestor ruine din partea comunei bisericesti pentru material de con-

strucție. Aceasta ar duce la o totală distrugere a monumentului și la o ireparabilă pierdere a unor informații de ordin arheologic și istoric. Știm din experiență că în asemenea ocazii nu se caută cărămizi care sunt foarte puține, ci se scot sistematic zidurile de piatră. Prețul destul de ieftin al pietrei de construcție, care se poate exploata în apropiere, nu face de loc jertfirea unui monument atât de prețios.

Vă rugăm să binevoiți nu numai a respinge această cerere, ci a atrage atenția Parohiei și a preotului asupra importanței acestor ruine din punct de vedere național și științific.

Președinte,
C. DAICOVICIU

D-Sale

Domnului Președinte al Comisiunii. Mon. Istorice,

București.

NEW DATA ABOUT THE PROTECTION OF THE CULTURAL HERITAGE IN THE SĂLAJ DISTRICT

(S u m m a r y)

The brief retrospective survey concerning the protection of the cultural heritage in the Sălaj district between 1918—1948 presents a large documentary evidence referring to the efforts made for the protection and conservation of the historical monuments of that part of the country. There are analysed the initiatives and steps taken by the Committee of Historical Monuments in Transilvania Department, which militated for the conservation and restoration of the monuments, as well as for setting up a district museum. There are especially emphasised the efforts they made for convincing the authorities about the importance of the research and protection of some archaeological sites, first of all the complex of Porolissum, which means the north-westernmost center of the Dacian world, and as such proves the extension and continuity of ancient civilisation on Romania's territory.

A serie of scholars, such as N. Iorga and C. Daicoviciu, encouraged local initiatives, as first of all that of the profesor Leontin Ghergariu, for researching, protecting and sheltering important finds in a district museum.